Із збірки "Зелена євангелія"

Перша глава

Із всіх явищ найдивніше явище —
існування.

ЗАПРОШЕННЯ

Вже спалюється день на вугіль ночі,
росою вечір трави з попелу полоще,
і ляк, мов свердел, твоє серце точить,
і місяць тіні згублені полошить.
Самітний друже, мов у ночі пояс,
ти в таємничість світу оповитий.
В цей вечір весняний ходи зо мною
в корчмі на місяці горілку пити.

1931

ЖИТТЯ ПО-ГРЕЦЬКИ "БІОС"

Овес, метелики і присяги коханців.
Весна закрутить хмільно веретена травня.
Лисиці, куни і дівчата вранці
виходять мити очі в буйнолозих плавнях.
Годинник сонця квітам б'є години,
і стулюються маки ввечері бентежно.
Отак під небом недосяжним і безмежним
ростуть і родяться звірята, люди і рослини.

29 березня 1935

ДО ІСТОТ З ЗЕЛЕНОЇ ЗОРІ

Закони "біосу" однакові для всіх:
народження, страждання й смерть.
Що лишиться по мені: попіл слів моїх,
що лишиться по нас: з кісток трава зросте.

Лисиці, леви, ластівки і люди,
зеленої зорі черва і листя
матерії законам піддані незмінним,
як небо понад нами синє і сріблисте!

Я розумію вас, звірята і рослини,
я чую, як шумлять комети і зростають трави.
Антонич теж звіря сумне і кучеряве.

18 травня 1935

ЕПІЧНИЙ ВЕЧІР

Під прапором мідянолистих буків,
де сонце покотилось вогняним тарелем,
засмаглі хлопці, мов джмелі на луках,
гудуть, і вибухає пил з рудих цегелень.

На бурунах трави, в зеленім димі
колишуться корови, мов тяжкі колоди,
і зорі в зорі дзвонять понад ними,
й шумлять під ними буйно життєтворчі води.

Той струм, що з сонних квітів синім димом
проходить в стиглість ядер, спрагу росту будить,
насіння кільчиться, упавши в плідну вогкість.

Мужчини волохаті палять темним оком
Дівок широкобедрих, смаглих, повногрудих.
Горбатий Янгол лісу манить теплим мохом.

Завиті у пергамент неба зодіаки
ввижаються нам у хрестах щоночі,
і мрії наших вір горять стожарним маком.

І з зір загаслих іскри осявають очі,
червоні півні синій місяць кличуть —
це буревій краси, прапервнів громовиця!

Так родяться релігії й суспільний лад.
Боги й звірня. Громада до громади.
Епічний вечір починає владу,
і синій вічний стяг лопоче таємниче.

Усоте прославляю буйноту життя!

27 жовтня 1935

ЕКСТАТИЧНИЙ ВОСЬМИСТРОФ

Шумлять у скринях зеленаві зерна льону,
масний і теплий пил вирує у олійнях.
Щораз в корявих липах спалахне прокльоном
душа зелена, гнівна і незаспокійна.

Черві не піддається буйний струм життєвий,
з дерев зелені іскри дятлі крешуть.
Зорі червінцем платить скупо вечір дневі
за сонце, що його в червоний мох розчеше.

Червона сажа заходу вкриває липи,
що круглі, мов решета, сіють сонне сім’я,
і струни листя замовкають наглим схлипом
під вітру дотиком, що тишу шумом вим’яв.

Дівчата із олієнь пахнуть млосно льоном,
коли, мов квіт, коханцям розкривають тіло,
і сонце вибухає божевільним дзвоном,
в гучні тарелі хмар вдаряє оп’яніло.

Знічев’я затихає в навіженій гімні,
немов макуха, що олією спливає,
і ллються струмені шалені і нестримні
в коріння тіл, у жили лип, у нетрі гаю.

Дивіться: це пожежа світу, буря первнів,
рослини моляться, шаліє кожен колір,
із споду у коріння дмуть вітри підземні,
аж липа, мов кларнет, заграє перша соло.

Ось димарі землі, ось куряться дерева
в зеленім, золотавім і багровім димі.
В соломі мряки пні, верхів’я у прощальній
завії сонця, що, мов птах, зайшло за ними.

І сонце заходу, і літо, й липи мрійні,
змінливість вічну світу ввечері і вранці,
я прославляю невгомонний труд в олійні,
горіння душ, екстазу тіл і хміль коханців.

11 грудня 1935

КОНЦЕРТ

Горлянки соловейків плещуть, мов гобої,
у димі пахощів, в чаду лілейних куряв,
аж спів змінився в запах, мов за ворожбою,
розплився в квітний пил. Це тільки увертюра.

На солов’їне гасло дружні перемови
усіх музичнодзьобих ста племен пташиних,
і ллється звук на звук, лиш у зозуль прамові
прадавній корінь "ку" у горде соло лине.

Самці й самички у зальотах і докорах,
в цівках пташиних горл, мов шорох срібних зерен.
У відповідь сп’янілим до нестями хором
спалахує червоним співом квітня терен.

Мов бризки піни з зір, ряба оркестра квітів,
немов на лезо лезом, піснею за пісню
на поклик відповіла, аж збудився вітер
і вимотався з тиші, де йому затісно.

І ширшає концерт. Шалені перегуки
здіймає квіття хор у барв грайливій піні,
і ніч – блакитний фільтр змінює барви в звуки,
музики кип’яток наливши в лійку сині.

Із звуку в звук, з клітини у клітину, з шуму
ядра одного в шум рясний рослинних хорів
електрика натхнення ллється змінним струмом,
билини тонів вигинаючи угору.

Між листя й клоччя вплівся спів, мов блиск червінців,
кипуче, рвійно, схлипно і золотоструйно
окріп мелодії вливається по вінця,
кущами піни й полум’я розцвівши буйно.

І спів росте, мов повінь. Від землі по зорі
переливається від краю аж до краю.
Та чуйте: ще зростає вшир і вгору,
коріння ста дубів – підземні ліри грають.

Тут б’є, із надр прорвавшись, джерело похмілля,
як вітру стовп, знялась музика звідси,
і змії, мов смички, сичать на струнах зілля,
їм труби пнів із уст землі дають глибокий відзив.

Від співу місяць стерся, мов зужитий шеляг,
заник, змінився в млу, а може, в квіття віддих,
та не дають його шукати в рвійних трелях
розприслі соловейки – і не видно сліду.

Аж горла миті сріблом пухнуть від напруги,
солодке і п’янке знесилля морщить жили,
і скручуються звуки в світла смуги,
в птах очі сплющені від розкоші знесили.

Низькі октави – чорність і червоність всуміш
проходять в синь і зелень – два стрункі акорди.
Високе "е" на скрипці з молодого шуму
у сніжність фляжолетів, що, мов холод, горді.

І зорі – діри в флейті ночі, що проваллям
розкрилась над землею, наче срібний розпач,
почули дотик майстра, й пальці флейту палять,
і флейта палиться, мов квіт, струнка і проста.

Сплелися зорі, птахи, вітер і рослини
в один клубок клітин, в нерозпутане клоччя,
і лиш музика, мов потоп, усе поглине,
як вир, втягає в дно всі первні дня і ночі.

Надлюдські справи це, нелюдські квітів льоти,
празелень звуків, флейт прамова, дно натхнення.
Невидний і нечутний чийсь незнаний дотик
і трав, мов струн поземних, супровід зелений.

Для розуму зачинені, невидні двері
відчинить звук, мов ключ, мов ключ чуття несхибний.
Не птах, не квіт, це грає зміст, це грають первні
речей і дій, музика суті, дно незглибне.

Хто пише квітам ноти, хто ключами в’яже
в мелодію розприслі барви, краплі, шуми?
Хто квіття зміст і розпач зір плете в пасажі,
аж лігатурами[79] спливає співу струмінь?

Пейзаж мелодії мальований в атласі,
музики башта обросла акордів хмелем,
щаблі драбини гам поламані у басі,
спалахують щомить короткі ритурнелі.[80]

Нашарування звуків, краєвиди співу,
тераса на терасі, зорі тхнуть морозом.
Не клич натхнення! Ніч брову зламає сиву,
а те, що звуть мистецтвом творять шал і розум.

Не клич, не клич небачно імені натхнення,
бо ось воно, як вітер, що звільнився з неба
і втік за межі простору у струм заземний.
На смугах п’яти ліній кільця нот – муз гребінь.

А я вже віддиху зловити більш не можу
і падаю, мов пень, у ями й вири гімнів.
Тоді найвищий тон бере в оркестрі ранок,
коли в таріль землі тарелем сонця гримне.

4 квітня 1936
Перше ліричне інтермецо
ПЕРША ГЛАВА БІБЛІЇ

Коли співав ще камінь, мали крила змії
і Єва одягалась в черемхове листя,
тоді буйніший і хмільніший вітер віяв
і море сяяло під зорями сріблисто.

Коли із яблуні зірвала Єва місяць,
у раї збунтувались буйногриві леви,
Адамові сини по світі розійшлися,
здвигаючи міста і тереми для Єви.

4 квітня 1935

ВЕСІЛЬНА

Для Олечки

Послухай: б’є весільний бубон
і клени клоняться, мов пави.
В твоє волосся, моя люба,
заплівся місяць кучерявий.

Чому пригасла скрипка трохи,
чому тремтить твоя долоня?
Ніч срібним сяйвом, наче мохом,
обмотує підкови коням.

12 березня 1935

ВЕСІЛЬНА НІЧ

Палає ніч пташиним співом.
Хто ж, люба, ложе нам постелить?
Дивись, як сяє мерехтливо
у вікна місяць – чару келих.

Хрещатим мохом і коханням
нас оплете нестямне щастя.
Сто місяців тремтить зарання
у снах гарячих і квітчастих.

10 березня 1935

ХМІЛЬ

Дівчино, хмелю весняний,
довкола мене оплетися!
Кують нам дятлі з моху сни
і в сто гаях лопоче листя.

Весна омаєних весіль
і кожна ніч, немов отрута.
Твоїх долонь ласкавий хміль
і тайна щастя незбагнута.

9 березня 1935

ДВА СЕРЦЯ

У вечір, в обрії, у спів
підем, обнявшись, перед себе.
Мов черепицю із дахів,
зриває вітер зорі з неба.

І, відділившись від юрби,
загорнемося в хутро ночі.
Хай два серця – два голуби —
співзвучно й тужно затріпочуть.

3 квітня 1935

ТЕРНИНА

Немов метелик полум’яний,
на кущ тернини сонце сіло.
У твої очі синьо-тьмяні
дивлюсь натхненно і несміло.
Коли нас ніч розділить сонних,

серця заб’ються в нас окремо,
щербатий місяць снами томить,
чарує мертво і зелено.
Та не лякайся, моя люба,
спокійно тої жди хвилини,
коли коханням день окрилить,
коли весна на кущ тернини
метелик сонця знов пришпилить.

29 березня 1935

ПІДКОВИ

На сто возах весна приїде,
мов луки, вигнуться смички.
Крізь сито дощ весінній цідить,
і дяк запалює свічки.

Та їхать ми ще не готові,
й баси нам нетерпляче тнуть.
Хай, люба, місяць на підкови
нам ковалі перекують.

9 березня 1935

БАРВІНКОВА ЩИРІСТЬ

Кохай мене звичайно й просто,
так, як кохають всі дівчата.
Коли проходиш білим мостом,
зоря в твоє волосся вп’ята.

Так палко вміють цілувати
лиш ті, що перший раз цілують.
В тремтінні слів твоїх крилатих
я барвінкову щирість чую.

9 квітня 1935

МАЛИЙ ГІМН

Стріла намірена до лету,
струна настроєна до гри.
Червоні зорі, мов монети,
в калитці вечора лягли.

А серце? Серцю лиш п’яніти,
тремтіти і кохать йому.
Звеличую усоте вітер,
звеличую стократ весну.

12 березня 1935

ПОРТРЕТ ТЕСЛІ

Він був закоханий в мистецтво і мистець в коханні,
тесав церкви стрілчасті й чарував жінок,
тесав слова натхненні й на скрипці грав квітчастій.
Горіли молодиці і дівчата в п’янім щасті.
Ой, не одна згубила з них вінок!
Коли умер, лишились його твори:
дзвінкі пісні й церкви сріблистобанні.
Дяки співали, і співали хори,
церкви були в смеречину убрані.
Ой, голосило в кучерявий ранок
дванадцять найкращих коханок.

4 квітня 1935

ТЕСЛІВ СИН

Дубова скриня, в скрині пісня і сокира.
Сокирою хвалив щодня твій батько Бога.

Твій дід теж тесля був. Стоять церкви чотири,
що ними завершив своє життя убоге.

На жаль, твоя долоня вже не до сокири,
не мрії з дерева тесатимеш крилаті.
Так відлітають птахи наших гір у вирій
долин квітчастих, на дівчата й льон багатих.

16 березня 1935

ЯРМАРОК

Мій брат – кравець хлоп’ячих мрій,
зішив з землею небо.
Горять хустки у крамарів,
немов стобарвний гребінь.

Співають теслі, бубни б’ють.
Розкрию таємницю:
червоне сонце продають
на ярмарку в Горлицях.

20 січня 1935

ЗОЗУЛЯ

Ой, закувала знов зозуля.
Мабуть, кує вже сотий раз?
Вже двадцять весен в юних ґулях
відмірюю піснями час.

Роса сріблилась на малинах,
хлоп'я молилось до весни.
Зозулями хвилини линуть
і хлопцеві малюють сни.

20 січня 1935

НАУКА

Навчися в теслів ремесла,
навчись тесати слово.
Весна лірична відплила,
теслярське літо знову.

Горю молитвою сокири,
ношу із срібла строфи.
Летять слова в співучий вирій
під неба синім мохом.

20 січня 1935

ДО ДНА

Я витесав поему з срібла,
поема – мов ялиця.
Весна спинилась і приблідла,
мов з дива молодиця.

Співай, сокиро, теслі безум,
розтісуй пісню знову!
Углиб, до дна співуче лезо
встромляю в корінь слова.

20 січня 1935

МІЙ ЦЕХ

В мойому цеху теслів і митців
п'янливі таємниці, зваби і омани.
Перо і пензель, тремтячи в руці,
проколюють думок метелики весняні.

Співна сокира й гостре долото
формують глину слів і дерево музики.
Цей світ – хмільної пісні полотно,
митцеві замалий – для теслі завеликий.

20 січня 1935

Друга глава

ХЛІБ НАСУЩНИЙ

У дно, у суть, у корінь речі, в лоно,
у надро[81] слова і у надро сонця!
В екстазнім шалі, в час, коли найтонша,
роздерти вглиб свідомості запону,
аж зсунеться із нас, мов зайва шкура.

Лілеї сну пом’явши, плахта куряв
звилась у трубку з золотої бляхи.
У землю вбите полум’яним цвяхом,
розколює надвоє сонце обрій.
Мов карти, в кучерявій вітру торбі
мішаються блакитні краєвиди.
Проходять сонні люди, мов сновиди,
колишуться на линвах ясних ранків.
В тривожних радощах, химерно й п’янко
вгинається, мов блиски леза, мова.
До дна землі й до дна цупкого слова
вдираюся завзято і уперто
і видираю в заздрісної смерті
пісні,
п’яніння,
ночі й дні.

4 січня 1936

БИКИ Й БУКИ

Потік рослин клекоче над землею. Лісу лави
мов мрячні мури. Б’ють джерела зелені над пнями
і меду жовте полум’я в бочках колод дірявих,
рудий вогонь кори, суниць густі рябіють плями.

Знов котить вітер ночі колесо з узгір’їв лисих
за берег зір, де біліють тіней луки.
На спомин давніх вод знов кличе струмінь, що з екстази висох.
Земля погрожує злим зорям п’ястуками буків.

Мов ряд зубів трухлявих, пні стирчать із ям, мов з пащі.
Йде день. Дарма зоря в сестри-калини просить крові,
аж біла з розпачу впаде, немов без змісту слово,
на груди дня, що підіймає мряки сиві хащі.

Спить тіла пень у борі зір і пристрастей, ледачий,
спить тіла пень й душа у ньому, мов заснула ватра,
а бук до бука, мов бики печерні, в люті скачуть,
коли багрова плахта сонця кров у них роз’ятрить.

28 травня 1936

ЗНАК ДУБА

За греблею трьох днів і трьох ночей, де вир закляклий,
безодня зелені в півсоннім півбутті безкрая.
Прив’язані до пнів, попутані вітри й бог ляку
столиций, хитрий бог, що все нове обличчя має.

Приземні блискавиці-змії сковзають пнями,
слизькими від роси, що молоком холоне в склицю.[82]
Ніч марнотратна нищить надмір форм, як зайві плями,
лиш дуб, мов скнара, береже монет зелених листя.

Зоря на промінь сперлась, мов на кий, стоїть над яром,
де борсуком у лігві зло сховалось і притихло.
Чадять урочища мокравин, цвіль кадить рудим пожаром,
а ніч, як чорний буйвол, в рогах місяць – шерсті віхоть.

Безумна безліч форм. Багатство, що призначене для мар,
а ввиш пустеля неба – людський ляк і захват, мертве світло,
лиш дуб, рослинний лев, над лісом, гордий і скупий монарх,
підводить вранці сонця жезл над марнотратним світом.

9 червня 1936.

ІДОЛЬСЬКІ НОЧІ

На хмарах відблиск місяця повторений, мов пісня,
на хмарі хмара – срібний мур, під муром виють лиси.
Від зір, мов струни, шнури листя над землею скісно,
гриби рудими тарілками дзвонять в хорах лісу.

Оркестр рослинних голосні пузони-пні дубові
усоте просурмлять неписаним законам ночі,
і принесуть вовки діброві жертви з м’яса й крові,
руді обтерті щоки об рослин музичне клоччя.

Ніч хижих прав і темних чарів. В діжах багон місять
брудно-червоне тісто грязі. Сови ладять зраду.
Тож хай моргне зоря бровою срібною на місяць,
зоря – сестра музики й вартова нічного ладу.

До квіту липне квіт – в густій росі, як в білім клею,
товста, олійна зелень лісу в плахті ночі грубій.
Вузли коріння, мов ключі музичні, під землею
сплітаються в мелодію, що грає в пнях у трубах.

Це тут кутирів[83] лісових таємний круг і вежа,
це тут виснажуються бур майбутніх перевали,
щоб блискавка на блискавку, мов лезо навхрест леза,
вдаряючи з розгоном, крила людських снів ламала,
щоб крила хат вінчала шлюбом полум’я й пожару,
щоб темний ляк – дитя підземне кликала щоночі.
Де поза розумом чуття провалля, наче нетрі темні,
незрозуміла мова вір прадавніх нас оточить.

Слово за словом, мов ріка весною криги, точить.

16 травня 1936

СХРЕЩЕННЯ

Об хмару хмара, мов об дошку дошка,
ударить глухо, й небо затріщить.
З лопати хмари сиплються дощі,
немов пісок дзвінкий. В зелену ложку
листка бере калина дощ, мов юшку,
і п’є, і п’є, мов струмінь щастя жданий,
мов бризки сім’я, мов росу цілющу,
відкривши ягід гроно полум’яне,
як віяло червонопере гроно,
аж рветься дощ, як втятий посторонок,
і вітер звільнений вирує колом.
До чорних уст припавши спрагло,
мов палиця, у смерч скрутився й коле
обличчя наші, наче розкіш нагла.
Вузли долонь – у ритміці кохання
ключі музичні, й ти – ляклива ланя.
Не в Біблії, не на трояндним ложі,
пий бурю плідну і цілющу. Може,
землі замало навіть для кохання,
хіба зрівнятись з бурею всією!
Гей, відходить буря, проспівавши лунко,

лиш грім із громом, мов змія з змією,
ще раз сплелись в останнім поцілунку.
Не знаючи, віддаш себе всією. Так що ж,
ні, не ламай долонь, ні рож.

16 травня 1936

ДУЕТ

Поволі повертаємось у землю, як в колиску,
вузли зелені зілля в’яжуть нас – два спутані акорди.
Сокира сонця вбита в пень дубовий лезом блиску,
музика моху, ласка вітру, дуб, мов ідол, гордий.

На тратві[84] дня, що нас несе, тіла слухняні й теплі
зростаються з собою, мов два сни, два вірні квіти.
Мов шерсть кота, нас гріє мох. Заміниш зорі в шепіт,
заміниш кров у зелень і музику. Небо світить.

Де берег дня, за морем неба, сплять вітри майбутні
і наші вірні зорі – наші долі ждуть в заморях,
поки не здійсняться з землі наказу. Все несутнє
відкинемо і лиш екстазу чисту візьмем зорям.

Болить натхнення крові. Брови, мов дві стріли, колють,
і мур мелодії над нами, мов луна велика,
немов крило вітрів. Від зір залежить наша доля.
Гориш рослинна й спрагла, мов земля. Ти вся музика.

18 травня 1936

САД

Біологічний вірш у двох відмінах

1

Тріпочуться слова, мов бджоли на дощі,
вривається розмова, ледве розпочата,
спалахують думки й ховаються мерщій,
і погляд, мов метелик, ясний і крилатий.

Кімната нам заміниться в квітчастий сад,
і сплетемось, обнявшись кучерявим листям.
Вросту, мов корінь, в тебе, й спалахне роса
на наших ясних снах, омаєних сріблисто.

2

Нас двоє – два кошлаті й сплетені кущі,
і усміх наш – метелик ніжний і крилатий.
Проколені думки, мов бджоли на дощі,
тріпочуться, на гостре терня міцно вп’яті.

Пісні, мов ягоди, омають щодня
той сад, де ми ростем, обнявшись тісно листям.
Углиб, аж до коріння все отут сповня
рослинний бог кохання, первісний і чистий.

15 березня 1935

Друге ліричне інтермецо
КОРЧМАРСЬКІ ЧАРИ

Кіптява свічка й ніж щербатий,
червінна королева з карт.
Змішалась ява з сном крилатим
і все недійсне – ніч і чар.

Тремтять уста на чарки вінцях,
і горло здавлює відчай.

Корчмарю, сто даю червінців,
лиш місяця мені продай!

13 березня 1935

КОСОВИЦЯ

Немов брусок, гострить скінчивши,
косар за пояс сонце вклав.
Аж день розкрився ширше й глибше,
як він засукував рукав.

Слова співучих сіножатей
покошені до строф лягли.
Вже труд натхненний і крилатий
скінчився й піт з чола зітри.

22 березня 1935

ЯВОРОВА ПОВІСТЬ

Мала балада

Мав дяк в селі найкращу доню,
дівчину явір покохав.
Почула плід у свому лоні
по ночі, п’яній від гріха.

Дізнавшись, дяк умер з неслави,
мов ніч, похмурний був і гнівний.
Кущем, як мати, кучерявим
росте син явора й дяківни.

31 березня 1935

ЧЕРЕМХОВИЙ ВІРШ

Вже ніч, нагріта п’яним квіттям,
димиться в черемховій млі,
і букви, наче зорі, світять
в розкритій книжці на столі.

Стіл обростає буйним листям,
і разом з кріслом я вже кущ.
З черемх читаю – з книг столистих
рослинну мудрість вічних пущ.

21 березня 1935

ПРОПОВІДЬ ДО РИБ

До карасів, до коропів і до дельфінів,
до всіх братів з солодких і солоних вод:
– Ви не давайте нам ікри ані фішбінів,[85]
ми прагнем ваших просторів, і волі, і пригод.

Важка вода, та від води ще важче небо.
Тому принаджує нас ваша глибина,
чарує й кличе нас спокусливо до себе
ваш коралевий бог з морського дна.

4 квітня 1935

КОРОПИ

Співають коропи, і крають води леза,
дахи, мов віка скринь, підносить вітер,
і проповідь говорить окуням береза.
Це все недійсне, навіть неймовірне,
цьому не вірте!

Та дійсне те, що бачив я уранці
там, де ріка коріння миє гаю,

коли вітри, мов пристрасні коханці,
до купелі дівчата роздягають.

3 квітня 1935

ВІЛЬХИ

Весна на вільхах палить ладан,
і пахне ранків холод синій.
Зелений кодекс квітня влада
для карасів напише й линів.

До ставу, що закрився гаєм,
ідуть дівчата хмари прати,
і вітер листя розгортає,
бо хоче сонце з вільх зірвати.

І серце знов знаходить слово,
струнке, закохане й сп’яніле!
У небо ясне й малинове,
мов птахи, вільхи полетіли.

14 квітня 1935

КАЛИНА

Калина похилилась вниз,
мов ягода, росте червоне слово.
Весні окриленій молись,
карбуй на камні пісню калинову!

Та промінь сонця, мов стріла,
проколе слово і проріже камінь,
і лиш калина, як цвіла,
цвіте щороку листям і піснями.

9 березня 1935

ЗИМА

Кравці лисицям хутра шиють,
вітри на бурю грізно трублять.
О Боже, стережи в завію
і людські, і звірячі кубла.

У сто млинах зима пшеницю
на сніг сріблясто-синій меле.
Назустріч бурі ніч іскриться,
привалюючи небом села.

31 березня 1935

ЗАХІД

Над лугом хмари кучеряві,
як вівці, що пасе їх місяць.
Ростуть дівчата, наче трави,
на втіху хлопцям і гульвісам.

Воли рогами сонце колють,
аж з нього кров тече багряна.
Зачервонились трави в полю —
це захід куриться, мов рана.

23 квітня 1935

ВЕСНА

Росте Антонич, і росте трава,
і зеленіють кучеряві вільхи.
Ой, нахилися, нахилися тільки,
почуєш найтайніші з всіх слова.

Дощем квітневим, весно, не тривож!
Хто стовк, мов дзбан скляний, блакитне небо,
хто сипле листя – кусні скла на тебе?
У решето ловити хочеш дощ?
З всіх найдивніша мова гайова:
в рушницю ночі вклав хтось зорі-кулі,
на вільхах місяць розклюють зозулі,
росте Антонич, і росте трава.

ВИШНІ

Антонич був хрущем і жив колись на вишнях,
на вишнях тих, що їх оспівував Шевченко.
Моя країно зоряна, біблійна й пишна,
квітчаста батьківщино вишні й соловейка!

Де вечори з Євангелії, де світанки,
де небо сонцем привалило білі села,
цвітуть натхненні вишні кучеряво й п’янко,
як за Шевченка, знову поять пісню хмелем.

16 квітня 1935

МІФ

Неначе в книгах праарійських
підкова, човен і стріла.
В діброві сяє срібне військо,
шумлять санскритські слова.

Русяві й струнокочолі йдуть племена,
і їхні друзі – кінь та корабель.
Горять на небі ясних зір знамена,
мов перехрест окрилених шабель.

22 грудня 1934

ВІТЕР СТОЛІТЬ

І вітер віє від століть,
крилатий, вільний і неспинний,
і вчить свободи, туги вчить
за чимсь незнаним і нестримним.

І повторяє нам, прибитим,
у зривах страчених намарне,
що вже ніяк життя спинити
і що життя – це не казарма.

13 березня 1935

СЕЛО

Застрягло сонце між два клени,
димить обвіяна рілля,
і піль коловорот зелений
довкола сонця закружляв.

Ріка мов пояс; лісу смуга;
мов повінь, трави піднялись.
І знову йде молебень плуга,
де війни віяли колись.

12 березня 1935

ДАХИ

Оте село у вільхах і ліщині,
де на дахах червона черепиця,
загорнеш, наче в плахту, в небо синє
та молодість загорнеш в таємницю.

Калинову чи пам’ятаєш кручу,
де пастухи в криниці сонце поять?
Напишеш повість: вечори пахучі,
задума вільх, дахів багровий пояс.

2 квітня 1935

ХАТИ

Хати, немов гриби червоні,
ростуть під вітром буйновійним.
У черепицю дощ задзвонить.
Моє село, ти ще спокійне?

По давніх війнах, що минули,
в лісах багрових виють лиси.
Ще люди заграв не забули,
знов над селом комета висить.

В ріці дівчата сонце миють,
прийшли над воду вільхи рядом.
Тут орють від століть, тут сіють
і бунтарів карає влада.

12 квітня 1935

ПОВОРОТ

Вернувся я, де вільхи й риби,
де м’ята, іви, де квітчасті стіни;
і знов цілую чорні скиби,
припавши перед сонцем на коліна.

Ой, похилилось надо мною,
як мати понад сином, полум'яне.

І знов мене земля напоїть,
мов квіт росою, поцілунком тьмяним.

І чорні скиби, й сині плавні,
на плоті хмари, наче плахти, висять.
Тут я у кучерявім травні
під вільхами і сонцем народився.

23 квітня 1935

КРАЇНА БЛАГОВІЩЕННЯ

Завія зе'лені, пожежа зелені,
і квіття курява, і солов'їні схлипи.
Столи весільні – ох – столи не встелені,
і бджіл тьма-темрява, і молитовні липи.

В ромашок спів слимак дороги ввився круто,
і ранку кіш, що в ньому птаха – сонця помах.
Задума – не задума, смуток і не смуток,
це на країні цій трагічна папілома.

Мов два дракони, сонце й місяць, зорі-галич,
і білі села, й білий жар, і білість куряв.
Шевченко йде – вогонь, людина, буря —
і дивиться в столітню далеч:
в вогні пробуджена
князівна.

Хай на очах землі печать – тьми чорна штольня!
І день не день, і ніч не ніч, і спів не віщий нам.

О земле, земле батьківська, клятьбо бездольна,
моя країно Благовіщення!

10 березня 1936

Третя глава
ДВІ ГЛАВИ З ЛІТУРГІЇ КОХАННЯ

1

Твій усміх має спокій квіту,
бо суть тобі дана й відкрита:
цвісти й горіти, в пустку світу
з красою йти, щоб краще жити.

Щоб жити краще, ширше, вище!
О, більше світла! Більше сонця!
Ні, від життя ми не взяли ще
усього, що потрібне конче!

Хай тільки наших уст причастя,
вже пустка світу повна маю.
Це той насущний клаптик щастя,
що жадно в долі видираєм.

2

Твій усміх знає тишу квіту,
коли яснієш, сестро світла!
Від безміру глухого світу
оборони, моя розквітла!

Коли брат вечір – брат наш спільний —
дав нам сніп зір і сніп конвалій,
не гріх, а пісня богомільна
оте, що в серці тужно палить.

Сердець молебень відспівавши,
відходиш, мов коротка казка.
І так було й так буде завжди:
об’явлена кохання ласка.

15 серпня 1936

ЗОЛОТОМОРЕ

Йде дощ малин. Племена бджіл шаліють. Струни світла
поторгані. Приїхали посли з золотоморя.
Квартет долонь – два спутані акорди. Мряки мітли.
В червоний ягід дощ в’їжджає білий кінь. Про зорі
мовлять посли, та їхня мова нам незрозуміла.
Колись давно співала неня про золотоморе,
підводне царство, де ночує сонце в білих віллах
у зливі світла. Їде віз – колеса сьомизорі.

Це від’їзд дня. Струна долоні грає. Тихне в стиску.
Червона молодість малини звільна попеліє.
Поволі входиш в сон, немов вертаєшся в колиску,
перина моху на постелі лісу. Тіні віял.

В устах зорі тростини флейти. Ніч квітчає чола,
законам пристрасті слухняні. Дуб святий. Мчить ланя.
Лежиш на хутрі ночі тепла й вірна. Мудре коло
життя довершено. За смерть сильніше лиш кохання.

24 травня 1936

РУНО

Поїдемо удвоє по закляте руно.
З долоні вітру, що прощався з нами, грудка
погаслої зорі упала, мов дарунок.
Вперед! Сім миль кохання і остання – смутку.

В завії образів поезія і буря.
Дороги стрічка зв’язана у сонця вузол.
Клонюсь тобі, о пані кучерявих куряв,
що дзвониш диском літ, струнка епічна музо!

Два коні з снігу й піни й дно кохання темне,
моє життя взяла ти в пальці, мов балончик,
і аж на п’ятій милі спочиватимемо
на лопуховім листі молодого сонця.

Лілеї з молока і співу над проваллям,
де кубляться й булькочуть сонні трясовини.
Ось восьма миля смутку і уста, що палять
хмільніше від зорі й коротше від хвилини.

8 січня 1936

МОЛИТВА ЗА ДУШІ ТОПІЛЬНИЦЬ

Ми – зводники дівчат, коханці перемовні,
ми, що любок міняли, мов квітчасті мушлі,
за тих, що нас поїли дурманом любовним,
за наших жертв молімось, нещасливі душі!

На дні слизький і мокрий місяць – шлюбний перстень,
і сонце тут холодне, мов загаслий камінь.
Танечниці підводні, наші давні сестри,
дельфінів обіймають мертвими руками.

О ти, що стелиш море зорями і мохом,
у небо не бери дівчат з цвітучих мушель,
зішли найбільшу ласку – забуття усього,
в коралі заміни топільниць білі душі!

17 грудня 1935

ПОСЛИ НОЧІ

Причалив човен сонця в пристань – у вікно на дубі —
і кинув на прощання сім червоних весел.
Стовпи струнких тополь підперли небо. Мовкнуть губи.
Прийшли посли від ночі. Чи поїдеш, юний тесле?
Де соковиті грона зір плекає брат твій – ідол —
у винницях на хмарах, у саду із плахт плавучих,
коли калина ввечорі засмаглюється блідо,
немов музики двері, відчинились світла кручі.

Підводиш очі – ягоди блакитні на безодні,
мов перший клинописець, списуєш закони ладу.
Палає срібний лій у каганцях зірок холодних,
і змії, мов свічки зелені, світять воском яду.

Твій кінь, мов чорне полум’я, мов вітер спійманий,
лиш гриви молоко спливає шиєю гнучкою,
гребе ногою, як веслом, й на зов шляхів далеких
ширяє ніздря. В нас серця, що вічно рвуться й двоять,
і жовті квіти людські – мізки в черепах, як в глеках.

18 травня 1936

ДО ГОРДОЇ РОСЛИНИ, ЦЕБТО ДО СЕБЕ САМОГО

Широкоплечі пні. Черва і червень.
З погаслих зір сріблявe порохно
обсипує дубове листя. Дно
підземних рік. Тремтять рослинні первні.

Хмарин хустина на обличчі неба.
Співає сонно гімн гниття черва.

Заранній лук мов сонячна брова.
Проміння кусні – світло тонкостебле.

Зелена башта – дуб стрільчастоверхий,
підвівшися із ночі чорних нар,
виполює черву й гниття пожар
зливає свіжим соком – бог упертий.

Мов мідь живу, наснажує рослини
електрика зеленої землі,
але і ти – рослино горда, що
співаєш це, не знаючи пощо,
колись, мов пень, подолана від тлі,
покотишся землі на груди сині.

1 квітня 1936
ДЗВІНКОВА ПАНІ

В’їжджає віз на третю греблю ночі. Хто нас, вітре, кличе?
Чи скоро вийде нам назустріч білий схід, мов олень з бору?
І ти для мене дивний, і я сам для себе таємничий.
Мій віз, мов птах, два крила куряви здіймає з вітром поруч.

Дай карти, пані квітня, карти дай і ворожи з долоні!
Я їду в радість дня, я їду в смуток ночі, чуєш, серце?
Ех, ти не чуєш, ні! Тож граймо в карти! Заколиш на лоні
бездонної весни! Сип вітер в сни і зорі сип, мов скельця!

Тож граймо в темні карти долі! Хай це, може, карти смерті.
Приходь, струнка княгине, дзвінко й розсуди мене і вітер!
Нас двох сьогодні забагато. І обидва ми уперті.
Хвилину дай, хвилину дай! Дарма при зорях пальці гріти.

Мій дім за третьою зорею. В ньому жде мене кохана.
Заходить ніч увита з клоччя сну, що від проміння тонше,
зір цвяхами прибита до землі, де плещуть аж до рана
останні солов’ї, що миють крила у сходячім сонці.

В зорі рожевих пальцях карта смутку затремтить і в’яне.
Хвилину дай п’яніти! Впитись дай собою до нестями,
а карту смутку – карту злу в криницю вкинь, рожева пані,
і віз мій поведи горою понад всі зрадливі ями!

Долина третіх півнів. Ранній плюскіт щиглів у блакиті.
Роса на сивих квітах – поволока з золотого клею.
Із пелюсток долонь летять слова у молодість сповиті;
кохана, вітер, пані дзвінкова і дім, що за зорею.

13 лютня 1936
ДІМ ЗА ЗОРЕЮ

Струмує гімн рослин, що кличуть про нестримність зросту,
і серцю, мов по сьомій чарці, невисловно п’янко.
Від’їду вже. Тут був я тільки принагідним гостем.
До інших зір молитимусь і інших ждати ранків.

Набрезклі пуп’янки бубнявіють в клеїстій піні,
як зорі до рослин, зустрівшись в поцілунку, липнуть,
і крізь лійки фіялок ніч фільтрує чар весінній,
аж пригорщами пахощів у чаші квіття сипне.

Зелена ніч рослин душна екстазою знемоги,
у скорчах розкоші кущі, коріння, й пальці, й листя
насіння вибухає, й місяць коле землю рогом,
аж згасне днем закритий, що, мов змій, за ним іскриться.

Коріння в черепах мерців сукате й соковите,
життя встромляє свердли ґудзуваті в кубла смерті,
і дуб прискакує до дуба – два боги сердиті,
ударивши з розгоном в пні, сплітаються уперті.

Вирують кола світляні – невломні мотовила,
ось благовіщення світанку – й сонце ніч розмеле.
Пий сьому чарку радощів! Хай серцю хміль і крила!
Поезії кипучої і мудрої, мов зелень!
Живу коротку мить. Чи довше житиму, не знаю,
тож вчусь в рослин сп’яніння, зросту і буяння соків.
Мабуть, мій дім не тут. Мабуть, аж за зорею. Поки
я тут, інстинктом чую це: співаю – тож існую.

Під шкаралущею землі булькочуть рвійні води,
крайнебо в млах фіялкових за ранком, мов за муром.
Від’їду вже з долонями на лірі сонця сходу,
співаючи хвалу надлюдським і рослинним бурям.

7 березня 1936